



CZĘŚĆ 3 - PODTYPY AUTYZMU I HETEROGENICZNOŚĆ SPEKTRUM

„Natura nigdy nie rysuje linii bez jej rozmywania“

Lorna Wing

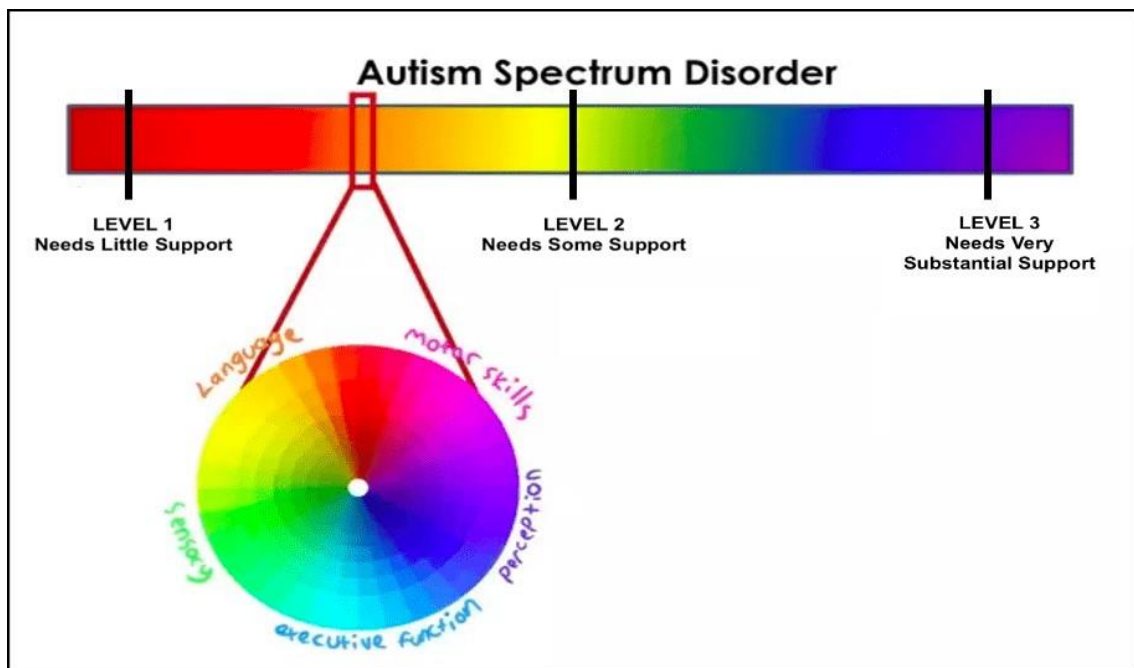
Wraz z wprowadzeniem systemów klasyfikacyjnych DSM-5 (APA, 2013) i ICD-11 (WHO, 2018) podział dawnej kategorii wszechobecnych zaburzeń rozwojowych na szczególne jednostki kliniczne, takie jak autyzm, zespół Aspergera, nieokreślone całościowe zaburzenie rozwoju itp. przestały obowiązywać. W tych systemach klasyfikacji istnieje unikalna kategoria zaburzeń ze spektrum autyzmu. Idea spektrum autyzmu zrodziła się w Lorne Wing w latach 80. XX wieku. Nawet wtedy zdała sobie sprawę, że liczne różnice indywidualne występujące w spektrum autyzmu nie mogą być właściwie zrozumiane, jeśli spróbujemy zaklasyfikować osoby z autyzmem do wąsko ograniczonych i wyróżniających się podkategorii klinicznych.

Współcześni badacze autyzmu wolą mówić o profilach funkcjonowania osób z autyzmem niż o odrębnych jednostkach klinicznych. Wiadomo na przykład, że autyzmowi może towarzyszyć dowolna kombinacja funkcjonowania intelektualnego i mowy. Według ICD-11 (WHO, 2018) w spektrum występują cztery profile osób werbalnych:

1. bez zaburzeń funkcjonowania intelektualnego oraz z łagodnym lub bez upośledzenia języka funkcjonalnego
2. z zaburzeniami rozwoju intelektualnego i łagodnymi zaburzeniami języka funkcjonalnego lub ich brakiem
3. bez zaburzeń funkcjonowania intelektualnego i z zaburzeniami języka funkcjonalnego
4. z zaburzeniami rozwoju intelektualnego i zaburzeniami języka funkcjonalnego.



Upośledzony język funkcjonalny oznacza, że osoba z autyzmem może używać tylko pojedynczych słów i prostych fraz do celów instrumentalnych. Niektóre osoby ze spektrum, zwłaszcza te z cięższymi formami niepełnosprawności intelektualnej, nigdy nie rozwijają mowy. Jeśli weźmiemy pod uwagę duże indywidualne różnice w zdrowiu fizycznym i psychicznym, profilach sensorycznych, środowisku rodzinnym i historii życia, jasne jest, że nie możemy oczekiwać, że wszyscy potencjalni pracownicy, u których zdiagnozowano ASD, będą mieli takie same lub podobne potrzeby wsparcia.



Rys. 2

Zaburzenia ze spektrum autyzmu – poziomy wsparcia

Poziom wsparcia, jakiego potrzebuje osoba z autyzmem, zależy od kontekstu i może się zmieniać w czasie. Na podstawie określonych parametrów można określić, czy osoba z autyzmem wymaga minimalnego wsparcia (Poziom 1), znacznego wsparcia (Poziom 2), czy bardzo znacznego wsparcia (Poziom 3). Poziom potrzeb wsparcia określany jest szczególnie dla obszaru komunikacji społecznej oraz dla obszaru działań i zainteresowań ograniczonych, stereotypowych i powtarzalnych.